

Endurminnandi hugleiðingar í sambandi við, at Herluf, vinmaðurin, er farin

Ein dagin á vári 1952 kom bragdligur maður inn á gólvið hjá okkum á Gamla Hospitali. Maðurin var Herluf Berthelsen úr Fuglafirði, og ørindi hansara vóru at fáa undirtøku í hugskoti um eitt landskór, sum hann nevndi tað, ið skuldi syngja undir Tinghúsinum á Ólavskøku.

Ætlanin gjørdist veruleiki. Sjúlvur var eg burturstaddur; men óført skuldi tað vera bæði at lýða og lita á, tá ið Hans J. Højgaard í allari sínari magn og mæti stjórnði hesum sangarskara á Tinghúsvøllinum. Hetta mundi vera fyrsta royndin við stórum felagskóri í Føroyum.

Sama heyst kom eg nýklakt lærarapisa til Fuglafjarðar at vera vikurur. Beinavegin rann saman millum okkum báðar Herluf, og mong og góð eru minnini frá tí bert 5 mánaða skeiði, mær untist at virka í hesari vøkr og vinsælu bygd. Hugnalig og blíð vóru tey bæði Lutheria og Jákup Frants Róin, sum eg búið hjá, og sama var við skyldkonuni Almu Rustin, har eg altíð vissi meg vælkomnan inn á gólvið, har fróðligt var innanveggja, og nógv ungt fólk leitaði. Men persónligi miðdeplin var Herluf.

I skúlatíðini hittust vi í hvørjum frikorti á trappusteiniinum, har Reynberg vanligu fæddi orðið, ella uppi í stovuni hjá Herlufi, um okkurt sangligt var at viðgera. Eftir skúlatíð var neyvan dagur, at eg ikki kom í heimið hjá Herlufi, har hann við sínum børnum og sínari kærri Rosu enn var undir taki hjá foreldrunum. Altíð var blíðskapur, og lívliga gekk prátið. Herluf var síni 15 ár eldri enn eg, men hann var fúsari og meira avgjörður í sínum áskoðanum, tað veri sær um mentunarlig ella samfelagslig viðurskipti.

Eftir hugvaktar lottur yvir búgvið náttúrðaborð, varð fiólin ofta tikin fram og so leiktu vit saman. Herluf plagdi at bera upp á mál um hetta, at vit báðir skuldu gera konsertferð kring oyggjarnar, hann við fiólin og sínum sangi, og eg skuldi »spæla uppá« – helst mátti tað verja upp á harmonium, tí klaver vóru ikki so vanlig í Føroyum tá. Ja, hann hevði hug til at leita enn longri, út um landoddarnar, gera slíka konsertferð til Hetlands. Hvát hetlendirar mundu sagt um slíka tónlistarinnrás norðanefur, kann ein bert ímynda sær. So nógv álvara mundi heldur ikki búgva í hesum práti; men tá ið tað galt hugflogið, var onki óført hjá Herlufi.

Hans Jákup Højgaard búið tá enn á Toftum. Honum vóru vit báðir hugtignir av. Eitt kvæðið fóru vit út á

Toftur at uppliva meistaran undir kórvenjing. Minnilig var tann lutan at sita í gomlu skúlastovuni og lýða á Sangararnir vóru sum smør í Hans Jákupsar hondum, skiparar og tilkomnar húsmóður sum lýðin skúlabørn og ikki sørt óttafull, tá ið gamli lærari teirra setti knýklar í brýr. Men tá ið hann so við sínum sjarmerandi smíli takkaði fyrri, var tokkin sjónligur á báðum síðum.

Blíð vóru tey bæði Birita og Hans Jákup at koma inn til, men hetta kvæðið eftir venjingina var tyðiligt, at okkurt leikaði í sinninum á listarmanninum. Jú, har var utkomandi iskoyti til koralbók (t.e. sálmalagasavn) Thomas Laubs, har menn eftir Hans Jákupsar tykki í alt ov stóran mun høvdu givið eftir fyrri tí ókirkjulega og høvdu slept strongu krøvum Th. Laubs um háborin og mergjað sálmalög. Fyri Hans Jákup var Laub mest sum guddómur at meta, og harðliga tók hann til orða um hetta, at annars góður og trúgvir laubianarar sum Mogens Wøldike, Finn Viderø og Jens Peter Larsen nú kortini høvdu svikið idealið, sum hann tók til. Herluf og eg takkaðu so fyrri okkum; men ikki minni takkaði Hans Jákup fyrri tað kærkomna høvið at fáa latið upp fyrri sínum sinni, sum hann hevði gingið so innibyrður við.

Fyri føroyskt kór- og mentunarliv og fyrri okkum báðar persónliga fekk danin Karl S. Clausen serligan tyðning. Herluf hevði havt hann til lærara á Danmarks Lærerhøjskole, og sambandið teirra millum fæddi til, at hesin ívaleyst gáuvirkasti kórmaður í danska ríkinum í 1952 kom higar við einum av sínum kórum og gjørdist »Føroyavínur« burturav. Eitt vitborið flog var yvir hesum manni, ein tokki til alt ektu og menniskjaligt, livgandi setti hann dām á, har hann var uppi. Neyvan hittust vit báðir Herluf, uttan at prátið eisini fall á hendan okkara felags vinmann.

Sambandið við Herluf og vinfólkið í Fuglafirði annars kom, sum vituligt er, at halda fram eftir mitt stutta virkiskeið har. Vitjað varð aftur til bygdar, til hugnaligar kórsamkomur um jóltíðir, til stevnuhald á sumri ella bert fyrri at stækka inn á gólvið aftur. Minniligt er eisini tað vikuskiftið, tá ið Fuglafjarðar Sangkór var og vitjaði okkum í Vestmanna Sangkóri. Vit høvdu konsert saman, har kórini sungu hvørt sær og eisini í felag. Aftaná var veitsluhald, har ikki minst Herluf við sínum káta lag setti dām á. Hetta var í 1958 og kanska fyrsta ferð, at kórsoleiðis vitjaði annað til skip-

ad samstarv.

Á fyrstu kórstevnuni í 1967, har Karl Clausen, Kalle, sum vinir og kenningar kallaðu hann, var biðin at vera fyrstodómur, vóru eisini fuglfirðingar við, og árið eftir var Herluf við sínum sangarum fúsar at vera stevnuvertur. Í 1970, tá ið nýggi Listaskálin varð latin upp, vóru tað Fuglafjarðar Sangkór og Útvarpskórið, sum okkara kór í Havn tá enn æt, sum í felag frumframfærdu Listaskálanatuna hjá Karsten Høydal, William Heinesen og Karl Clausen, og seinni á kórstevenu sungu hesi bæði kórini aftur saman, meðan vinmaðurin Kalle stjórnði. Í hesum samanhangi kundi okkara trimanna samstarv í sanglærarafelagnum eisini verið tikið við.

Tjóðin og samfelagið lógu altíð Herlufi fremst í huga. Í heimbygdini virkaði hann í so mongum bygdini til frama. Minnist, at hann longu í minari tíð í Fuglafirði arbeiddi við ætlanum um bókasavn, um at fáa friðað øki til víðarlund, at fáa útbeygt skúlan, og eitt av hansara hjartamálum var at fáa bygt mentunarhúsi til sjónleik, tónleik, føroyskan dans og annað undgómarsarbeiði, ein tanki og ein ætlan hann hevði á frammanundan, at slík bygdarhús komu aðrarstaðni í landinum. Tað mundi gleða hann, at hesin hansara ynskidreymur nú tykist at vera komin undir land.

Jú, Herluf var maðurin

spolini, sum hann metti at vera besta skúlastaðið til tess at fáa dansin aftur at gerast almannaøgn í Føroyum.

Neyvan mundi Herluf sjálvur í barna- og ungdomsárum í Fuglafirði, har harmonikan lættari vann sær ljóð enn forna stevið, fáa so nógv í beinni av hesum, sum hann seinni gjørdist so hugtignin av. Tó hevur dansurin eisini dundað har, eitt nú um høgtíðir, tá ið gøtumenn komu inn til Fuglafjarðar at dansa. Eisini hevði hann virkað sum vikarur í forna mentunarumhvørvinum í Gøtu og millum skyldfólkið á Strøndum vóru bæði kvæðakempur og Kingo-sangarar. Men sjálvur segði Herluf, at áhugi hansara fyrri føroyskum dansi veruliga vaknaði skúlatíðina í Havn, tá tað var vanligt hjá læraraskúlanæmingum at fara heim til Velbastaðar at dansa. Her lærði hann dansispolini at kenna, og her upplivdi hann kvæðakempur sum Wenzel gamla, fæðgarnar Óla og Trónd við A. Jóhan Brekkstein og sjálfvan Jóannes Patursson í Kirkjubø. Jóannes bónda lærði hann væl at kenna, tá ið hann í krigsárunum hjálpti honum við skrivarbeiði í sambandi við kvæðagávur bóndans. At hetta samstarv bæði gav honum innlit í kvæðaskáldskap okkara og eisini kveikti í honum tann tjóðskapareldhuga, sum eyðkendi hann alt lívið, er ikki at ivast í.

Sjálvur var eg heppin í síni tíð at kunna vera við, tá ið Herluf dansaði við børnum í gomlu dansitíðini millum jól og føstunngang. Dansað varð beint eftir skúlatíð, men av tí at Herluf sum kommunuskrivara mangan barst frá, tí skatta-

álíkingin tá fór fram um hesa tíð, bað hann stundum meg um at skipa fyrri. Sagt varð tá, at nýggi lærarin í staðin fyrri at halda seg til biblúsøgu og katheismus ruddaði borðini til viks og tráði so hendan syndafulla dans.

Slíkar viljaðar ella óviljaðar misskilningar eru vælkendar, og hesin óttin fyrri, at tað er nakað ókristiligt júst í føroyska dansinum, man hava sínar røtur aftur í byrjanina av hesari öld, tá ið dansurin varð fluttur úr heimunum, har eldri fólk altíð vóru til steðar, og út í nýggju dansistovurnar, har tað mangan stóðst ólevnaður av drykkiskapi. Men gleðiligt er nú at merkja, at hesin hugburður er við at broytast, nú útvarp og sjónvarp bera hendan okkara forna siðarvinnu inn í hvørja stovu í landinum, og tað er at fróast um, at góð fólk nú meira og meira taka dansin upp sum tætt í mennandi undgómarsarbeiði.

Ongan fróddi hetta meira enn Herluf, og mær var tað ein gleði, at hann til tað seinasta hevði hendan eldhugan í sær. Ja, so seint sum góðan mánað áðrenn hann andaðist mariumessudag í ár royndi hann at vera við.

Herluf hevði tunga lagnu. Konan Rosa lá sjúk og óarbeidsfør í meira enn 20 ár, og sjálvur nývíst hann alt meira og meira av sjúku. Lívshugurin var nú farin, men honum var tað besti uggi at kunna hava börnini um seg, nú tað bar mótni endanum. Hvussu væl og vakurt dóttirin Eyðbjørg og maður hennara Heðin tóku sær av honum seinasta tíðina var livgandi eisini hjá vinum at vita sær.

Ólavur Hátún

Skrivstovustarv

A dómaraskrivstovu er eitt starv sum avloysari fyrri skrivstovufólk í farloyvi leyst at søkja til setan tann 9. august 1995.

Arbeiddstíðin er 38 tímar um vikuna.

Lønin verður ásett sambært sáttmála millum HK og fíggaráráðgjafi.

Umsóknir við avritum av prógvum og møgulegum viðmælum verða at senda Sorinskrivararum, postrúm 28, 110 Tórshavn, áðrenn hin 15. juli 1995.

Sorinskrivarin í Føroyum,
hin 27. juni 1995
Joen H. Andreasen